

NORMATYWNY MODEL
SAMORZĄDU
METROPOLITALNEGO

JAKUB H. SZLACHETKO

NORMATYWNY MODEL SAMORZĄDU METROPOLITALNEGO

Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego
Gdańsk 2020

Stan prawny: 15 listopada 2020 r.

Recenzenci

prof. dr hab. Marek Szewczyk

dr hab. Katarzyna Małysa-Sulińska, prof. UJ

Redaktor Wydawnictwa

Małgorzata Sowa-Grajewska

Projekt okładki i stron tytułowych

Filip Sendal

Skład i łamanie

Maksymilian Biniakiewicz

Publikacja dofinansowana z funduszu Rektora Uniwersytetu Gdańskiego
oraz środków projektu Badania Własne 2019 (nr zadania 539-0230-B426-20)

© Copyright by Uniwersytet Gdański
Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego

ISBN 978-83-8206-178-9

Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego
ul. Armii Krajowej 119/121, 81-824 Sopot
tel.: 58 523 11 37; 725 991 206
e-mail: wydawnictwo@ug.edu.pl
www.wyd.ug.edu.pl

Księgarnia internetowa: www.kiw.ug.edu.pl

Druk i oprawa

Zakład Poligrafii Uniwersytetu Gdańskiego
ul. Armii Krajowej 119/121, 81-824 Sopot
tel. 58 523 14 49

*Książkę dedykuję Kasi –
mojej Partnerce, Przyjaciółce i Żonie*

Spis treści

Wykaz skrótów	11
Od Autora	13
Wstęp	16
Rozdział 1. Pojęcia podstawowe	25
1.1. Uwagi ogólne	25
1.2. Korporacja prawa publicznego	25
1.3. Samorząd terytorialny	29
1.3.1. Definicje doktrynalne	29
1.3.2. Definicja prawna	37
1.4. Metropolia	46
1.4.1. Definicje doktrynalne	46
1.4.2. Definicja prawna	63
1.5. Samorząd metropolitalny	64
Rozdział 2. Uzasadnienie samorządu metropolitalnego	66
2.1. Uwagi ogólne	66
2.2. Budowanie tożsamości metropolitalnej	66
2.3. Interes metropolitalny jako nowa kategoria interesu publicznego	71
2.4. Prawo do samorządu metropolitalnego	78
2.5. Znaczenie samorządu metropolitalnego dla rozwoju społeczno-gospodarczego	82
2.6. Usprawnienie procesu wykonywania zadań publicznych	88
2.7. Suburbanizacja i jej koszty społeczno-ekonomiczne	93
2.8. Efekt aglomeracji	97
2.9. Efekt gapowicza	99
Rozdział 3. Geneza i rozwój samorządu metropolitalnego	100
3.1. Uwagi ogólne	100
3.2. Geneza i rozwój samorządu metropolitalnego w Rzeczypospolitej Polskiej	101
3.3. Geneza i rozwój samorządu metropolitalnego w Republice Federalnej Niemiec	118
3.4. Geneza i rozwój samorządu metropolitalnego w Republice Francuskiej	131
3.5. Geneza i rozwój samorządu metropolitalnego w Zjednoczonym Królestwie Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej	151

Rozdział 4. Organizacyjne i funkcjonalne modele samorządu metropolitalnego . . .	162
4.1. Uwagi ogólne	162
4.2. Typologia modeli samorządu metropolitalnego	163
4.3. Studium wybranych przypadków	168
4.3.1. Górnośląsko-Zagłębiowska Metropolia	168
4.3.2. Miasto stołeczne Warszawa	173
4.3.3. Metropolia Lyonu (<i>la Métropole de Lyon</i>)	177
4.3.4. Nowy Jork (<i>New York City</i>)	180
4.3.5. Obszar Metropolitalny Gdańsk–Gdynia–Sopot	182
4.3.6. Region Hanower (<i>Region Hannover</i>)	185
4.3.7. Toronto (<i>City of Toronto</i>)	188
4.3.8. Wielka Kopenhaga (<i>Greater Copenhagen</i>)	190
4.3.9. Władza Wielkiego Londynu (<i>Greater London Authority</i>)	191
4.3.10. Związek Regionalny Ruhry (<i>Regionalverband Ruhr</i>)	197
Rozdział 5. Prawne uwarunkowania samorządu metropolitalnego	200
5.1. Uwagi ogólne	200
5.2. Międzynarodowe uwarunkowania samorządu metropolitalnego	201
5.3. Unijne uwarunkowania samorządu metropolitalnego	202
5.4. Konstytucyjne uwarunkowania samorządu metropolitalnego	208
5.4.1. Samorząd metropolitalny a konstytucyjne zasady ustrojowe	208
5.4.1.1. Samorząd metropolitalny a zasada decentralizacji władzy publicznej	212
5.4.1.2. Samorząd metropolitalny a zasada udziału samorządu terytorialnego w sprawowaniu władzy publicznej	230
5.4.1.3. Samorząd metropolitalny a zasada samodzielności samorządu terytorialnego	236
5.4.1.4. Samorząd metropolitalny a zasada państwa unitarnego	243
5.4.1.5. Samorząd metropolitalny a zasada pomocniczości	254
5.4.1.6. Samorząd metropolitalny a zasada zdolności do wykonywania zadań publicznych	261
5.4.1.7. Samorząd metropolitalny a zasada współdziałania władzy publicznej	264
5.4.1.8. Samorząd metropolitalny a zasada równości wobec prawa	269
5.4.1.9. Samorząd metropolitalny a zasada demokracji	274
5.4.2. Samorząd metropolitalny a konstytucyjnoprawne uwarunkowania organizacji i funkcjonowania samorządu terytorialnego	276
5.5. Ustawowe uwarunkowania samorządu metropolitalnego	291
5.5.1. Zadania samorządu metropolitalnego	291
5.5.2. Obszar metropolitalny	300
5.5.2.1. Definicja legalna	300
5.5.2.2. Kryteria i wskaźniki delimitacyjne	308
5.5.2.3. Charakter prawny	313
5.5.3. Konstrukcje prawne i formy organizacyjne samorządu metropolitalnego	319
5.5.3.1. Stowarzyszenie jednostek samorządu terytorialnego	324
5.5.3.2. Spółki prawa handlowego z udziałem jednostek samorządu terytorialnego	335
5.5.3.3. Związki komunalne (związki międzygminne i związki gminno-powiatowe)	338
5.5.3.4. Związek metropolitalny	354

Rozdział 6. Prototypowanie samorządu metropolitalnego	362
6.1. Uwagi ogólne	362
6.2. Założenia krajowej polityki metropolitalnej	362
6.3. Zakres działania i zadania samorządu metropolitalnego	365
6.4. Identyfikacja i delimitacja metropolii	371
6.5. Konstrukcja prawna samorządu metropolitalnego	374
6.6. Demokracja metropolitalna	381
6.7. Źródła finansowania działalności samorządu metropolitalnego	383
6.8. Nadzór nad działalnością samorządu metropolitalnego	384
Podsumowanie	387
Źródła prawa	392
Prawo krajowe	392
Prawo europejskie	393
Prawo międzynarodowe	394
Orzecznictwo	395
Literatura	397
Źródła internetowe	420
Spis map, rysunków i tabel	421